

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen	v upravnih prejemih
celo leto K 24—	celo leto K 22—
pol leta 12—	pol leta 11—
četrt leta 6—	četrt leta 5-50
na mesec 2—	na mesec 1-90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, (v pritličju levo), telefon št. 34.

Številna vrsta dan sveder izvenštih medolov in pravnih.

Inserati veljajo: petstopenjska petletna vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravištvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Povsemoma številna velja 10 vinarjev.

Na plemenata naročila brez istodobne vnosilne naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	za Nemčijo:
celo leto K 25—	celo leto K 28—
pol leta 13—	pol leta 13—
četrt leta 6-50	četrt leta 6-50
na mesec 2-30	na mesec 2-30

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravištvu: Knafljeva ulica št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Volilni shod klerikalcev v Beli Krajini.

(Iz Bele Krajine.)

Že v nedeljo, dne 7. avgusta se je oznanilo s semiške priznanice, da pride prihodnjo nedeljo sem pridigat prof. Jare. Ljudje po večini tega niso umeli in isti dan se je zlasti med ženicami mnogo govorilo in razpravljalo o novem kaplanu, ki ima priti v Semič. Torejalkam je bila to zopet prilika, ob kateri so preresetale zgodovino vseh farjev, kar so jih kedaj videle njih srečne oči v Semiču.

Pride težko pričakovana nedelja. Ljudje so med tem časom izvedeli, da se jim predstavi novi klerikalni kandidat za državni zbor mesto odstopivšega Šuklja, ki je s pomočjo Belokranjcev dosegel vse, po čemer je hrepel, a Bela Krajina ni dobila niti počenega groša. Ko mine rana maša in so ljudje najbolj zbrani na trgu, stopita oba občinska oznanjevalca, v svesti si svojega dostojanstva, na potrj stol, ter preberejo poslušalcem uradne novice tekočega časa. Med tem časom pride župnik s prof. Jarcem in Matjašičem, ter ju popelje k županu in par njegovim kmetom. Tem se je obraz kar svetil v rajskem svitu, ko so videli, da smejo tudi pred tako visokimi gospodi kimati s svojo glavo. To ni, kar si bodi, saj so jih sam g. »fejmeštr« pripejli sem. To pa že nekaj velja.

Med tem časom se konča dolgočasno uradno vpitje in naši možakarji stopijo okrog stola, da izvolijo predsednika volilnemu shodu v osebi semiškega župana, katerega so pa kar sami imenovali, ter ga spravili v veliko zadrego, kajti oblika ga je rdečica in on ni vedel, kaj naj stori. No, »prebrisani« Matjašič ga reši zadrege, stopi na stol, ter predstavi kandidata, katerega bi radi imeli klerikalci v državnem zboru.

V uvodu svojega govora, oziroma besedičenja je prof. Jare udrihal po naprednjakih, katerim tudi pozneje ni prizanesel, kar se itak razume. Ali da si upa na tako nesramen način blatiti svoje politične nasprotnike, bi človek ne verjel, ako bi sam ne bil temu priča. Govoril je najprej o belokranjski železnici, za katero so se klerikalci toliko trudili, predno so

jo dosegli. Res, smilili so se nam revčki, ki so po besedah g. Jarca toliko pretrpeli. No, pa od vsega tega ljudstvo le nima ničesar, dasi se klerikalci bahajo, da oni veliko delajo, a naprednjaki ničesar. Da tudi Semičani že poznajo klerikalne kolovodje, pokazalo se je ob tej priliki, ko so mnogi zapuščali trg z besedami: »Saj tako nič res ni, kar nam pridiga,« a drugi zopet so neverjetno zmigavali, ali se celo rogali njegovim neumnostim. Le mala peščica ga je verno poslušala. Bili so to ponajveč taki, ki menda niso videli drugih knjig, kakor mašne. Eden je celo vprašal, če je to duhoven, ki govori. Zdelo se mu je pač vse bolj pridigar-sko ali kaj!

Ko je nadalje govornik zlasti zastopniku mesta Ljubljane podtikaval nekorektnosti v državnem zboru, mu nihče ni verjel, ker mi le predobro vemo, da niso vsi ljudje taki, kakor so voditelji takojmenovane S. L. S. A višek nesramnosti je dosegel v svojem blebetanju, ko se je obregnil ob slovenske napredne učitelje. Za vzgled je takorekoč s prstom pokazal na zakonsko učiteljsko dvojico iz bližnje okolice, ki je baje rada uživala »heruš« ali kaj je smehljajoč se blebetal osvetežljivi vsiljivec. V žarnem veselju je nadalje naznanil, da je sedaj dotična učiteljska moč vpo-kojena. Tako torej. Ali naj je to po krščanskih načelih, o katerih ste toliko pridigali? Ali smete morebiti zato, ker je bila ena učiteljica taka, kakršno ste nam slikali (kar bo pa gotovo preveč), blatili cel učiteljski stan kot tak? Ali ne dobi vsakdo prvo znanje in osnovne pojme za vsako nadaljno izobrazbo ravno od ljud-ske - šolskih učiteljev? V zahvalo za njih trud jih hočete po načelih krščanske ljubezni do bližnjega upiti. Pa to bi bilo po mnenju klerikalcev še predobro zanje. Oni se menda drže principa: »Tupi, uboga para, kolikor največ mogoče! Počasi moraš poginuti v mukah in trpljenju!« — Od takega človeka se moramo samo proč obrniti, kajti ni vreden, da bi ga poštenjak še pogledal. Ker je pa že omenil oni »parček«, ga vpraša-mo, je - li mu znano, kdo je bil kriv, ali vsaj glavni sokrivec nesporazuma v zakonskem življenju imenovan-ih? Bil je to gojenec v Jegličevem lemenatu, ki je menda pri studiranju crkvenega »moralista«, Alfonza Li-guorija sestavljal na naslov dotične

učiteljice, polne telesnih in duševnih slabosti, ljubavna pisma, v katerih je proslavljal srečne urice, ko je bil z njo skupaj, katere so bile po njego-vem zatrevanju, najsrečnejše v nje-govem življenju. Možakar je mnogo vzdihoval ter venomer gonil, kako srečnega bi se čutil, ko bi mu bog dodelil, da bi še enkrat z njo dihal isti zrak. V pesniškem poletu je mnogo proslavljal nje telesno lepoto, o čimer pa počemo tu navajati ni-kake kritike, ker to je stvar njego-vega okusa. Tako torej. Možicelj, ka-teri bo kmalu maziljen, da kot na sve-že fabriciran fanatik deluje za vas, je, ako že ni glavni krivec, s svojim bebastim pisarjenjem gotovo mnogo pripomogel do preprirov. In s tem vzgledom, kjer igrajo vaši prvenci tako žalostno vlogo, si upate blatiti učiteljski stan? Neradi razkrivamo take abnormalnosti, a k temu ste nas prisilili vi sami. Za sedaj naj ostane ime dotičnika še skrito, ako pa nas prisilito, pridemo tudi s pričami na dan. Upamo pa, da vam to ne prine-se nikakih koristi, ker napredno učiteljstvo in z njim vsa javnost, ki še kolikšak objektivno sodi, bo vedela, kaj ji je storiti.

Nadalje je govoril prof. Jare o deželni hipotečni banki, katero ustanovijo v kratkem in bo za ljudstvo velikega pomena. Toda čuje se, da so se tudi tu že godile nekorektnosti glede bodočega bančnega ravnanja. Čuli smo tudi, da se bo odprl trg na-šemu vinu; povzdignila se bo živi-noreja, uporabila se bo moč Kolpe itd., itd. Videli smo že svoje bodoče blagostanje, a bojimo se, da ostanejo vse le lepo besede in Beli Kranjec bo moral še nadalje hoditi s trebuhom za kruhom, ker rodna zemlja mu ne bo dajala dovolj zaslužka. Klerikalci bodo pač gledali, da mu s postava-mi otežkočijo pot v Ameriko, a stori-li najbrže ne bodo ničesar, da bi povzdignili njegovo blagostanje, da potem res ne bi imel vzroka iti po svetu. Saj je Bela Krajina prva pad-la v klerikalne kremplje, a dosedaj nismo videli nikakih drugih uspe-hov, kakor tega, da je ubožstvo čimda-lje večje in zadnji dve leti je tudi že marsikdo stradal v pravem pomenu besede, medtem ko Šuklje in njegovi kolegi niso storili ničesar. Dajte, po-kažite nam dejanja, samih besed smo že siti.

Dasi je Jare ponovno zatrevjal, da ničesar ne obljublja, vendar ni

bil ves njegov govor nič drugega, kakor same obljube in obrekovanja. H koncu se je obregnil tudi ob g. Ma-zelleta, ki je pa za Belo Krajino več storil, kakor vsi klerikalci, ker on je mož, ki pozna našo bedo, ter tudi de-jansko pomaga, kjer mu je mogoče, medtem, ko prihajajo klerikalni ve-ljaki le tedaj k nam, kadar potrebu-jejo naših glasov, a naših razmer ne poznajo niti najmanjše ne.

Navsezadnje se povzdigne še Matjašič, ki pravi, da je novi kandi-dat čvrst in zdrav, kar mu radi ver-jamemo, ker ne trpi pomanjkanja, kakor mnogi Beli Kranjci. Nekaj ljudi obojega spola je bilo še navzo-čih in ki so vzprejeli Jarca za svoje-ga kandidata, večina pa je že prej odšla in videlo se je, da klerikalci tudi v Semiču ne bodo imeli take žetve, kakršno so pričakovali. Tudi slepi izpregledujejo in odpadajo od laško - rimskih klerikalnih vrcar-jev.

Gospodarske zveze s slovanskim jugom.

(Za I. slovanski narodno - gospodarski kongres sestavil Arnost Krša, profesor na trgovski akademiji v Brnu.)

I.

Navajam par stavkov iz brošure št. Radića, hrvaškega politika in narodno - gospodarskega delavca v Zagrebu: »Slovanska politika v habs-burški monarhiji.« izdane leta 1902 v Pragi. Radić piše:

Nam Slovonom takorekoč ne za-dostuje naša razcepljenost v politič-nih vprašanjih, v vprašanjih svobo-de in narodne enakopravnosti, razšli smo se in se vedno bolj razhajamo v narodno - gospodarskih in gospodar-sko - socialnih vprašanjih.

Tudi tu iščemo pouka večinoma pri svojih zagriženih nasprotnikih. Madžari so nam natvezili, da je Hrvaško pasivno, da je Hrvaško revna dežela, nesposobna za gospodarsko in finančno samostojnost. Galicijo rav-notako predstavljajo kot deželo, ki je »ohojena« k večnemu beračenju. Dalmacijo predstavljajo dunajske vlade že cela stoletja kot beraško provinco, za koje blaginjo ni mogo-če ničesar storiti . . . O slovenskih alpskih deželah »se razume samo ob sebi«, da so pasivne, ker so pasivne

večinoma tudi nemške alpske dežele. Da, celo o čeških deželah smelo trdi-jo, da njih bogastvo izvira le iz nem-škega dela in iz nemškega kapitala... Iz lastnega studija in iz lastnega na-zora nismo mi Slovani poznali o sebi skoro ničesar in smo postali v državi igrača nemških, madžarskih in ži-dovskih finančnikov in »narodnih gospodarjev«. Zaman nam prihajajo tu in tam na uho povesti o naravnem bogastvu Hrvaške, Galicije, o sve-tovnem pomenu Primorja in Dalma-cije, o delavnosti in zmognostih slo-venskega naroda, o podvzetosti srbs-kih trgovcev in ženjalnosti čeških tovarnarjev . . . In zato je tudi da-našnji slovanski vpliv na narodno-gospodarsko in finančno politiko te države pod ničlo. Na stvari nič ne izpremeni, da je Čeh postal minister avstrijskih financ in Poljak ravnatelj avstro - ogrske banke. Le izpre-govorimo z njimi o gospodarskih zmognostih Čehov ali Poljakov in sli-šali bomo vse to, kar o nas govore naši nasprotniki, le da bodo to storili v obliki lamentacij, med tem ko nas naši neprijatelji ponižujejo in sra-moté . . .

Kljub temu gredo Slovani na gospodarskem polju nehoté že po eni in isti poti, tako, kakor se polagoma vedno bolj strinjajo pod zunanjim vplivom tudi v političnih in narod-nih vprašanjih . . . In to se je zgodilo v dobi, ko se vzajemno tako malo spoznavamo, da se o tem ne da niti govoriti. Ni torej dvoma, da lahko imamo enotno gospodarsko politiko za celo državo . . .

Tako št. Radić.

Radić ima prav, akoravno se je od leta 1902. že mnogo izpremenilo v korist slovenskega narodnega gospo-darstva v Avstriji, posebno med Ju-goslovani in Čehi. Mi Čehi hodimo doli in oni nas obiskujejo na razsta-vah in kongresih. Vidimo za teh se-dem let že bolje, kaj imamo skupne-ga, kje smo in kakšni smo, in dolž-nost ožje zveze tem uspešneje izvrš-je zavest slovenskega sorodstva. Mi doslej najbolj poznamo Slovence in dalmatinske Srbe ter Hrvate, kajti z njimi se srečavamo pridno na politič-nem polju in nas vse enako žuli č-evelj. Slovenci hočejo imeti svojo lastno trgovino in industrijo brez tu-jega vpliva. Česar pa ne dobe doma, kupujejo drugje, toda izključeno pri slovenskih tovarnah. (Da bi le tako res bilo! Op. prev.) Njih žurnalistika

LISTEK.

Med rožami.

Ni še dolgo temu, odkar sem se naselil v tem kraju, odkar, bilo je konec meseca februarja, sem zagle-dal ves drugačen svet pred seboj, ne-že sem ga bil vajen gledati dosedaj. Izginila so zasnežena valovita brda, izginili temni snivajoči lesovi, za menoj so vode, ziboreče pod lahko srebrno ledeno plastjo, za menoj bela sela in z njimi znanci in prijatelji, za menoj vse, kar je bilo nekdanj mo-je-mu srečanju, moji duši draga. Izginilo je, kakor izgine sen, ko so za-temneli mesečni žarki in se je dvig-nila škrlatasta jutranja zarja iznad bele gore. Izginilo je, kakor izgine val, ki ga je povzročilo veslo, enako-merno se dvigajoče in padajoče iz-lahko polzečega čolna na sinji morsk-i gladini. Izginilo je, kakor izgine mla-dost, nevidno in brez sledno, ne da bi se kdo zamislil in bi jokal za njo, ki je ostala za tretjo goro. Ostal je samo spomin, spomin na valovita brda, na temne snivajoče lesove, na zaledene-le vode, na bela sela in na znance in prijatelje. In na spomina krilih se dvigajoč, še vidi oko tja na tvojto go-

ro, kjer je zakopana mladost in kjer začudeno gledajo na nje grob osiveli moji znanci in prijatelji. Kdo ve, ali me vidijo oni, kakor vidim jaz nje, kdo ve, kaj si mislijo, ko gledajo na ta prerani zeleneči grob, kjer počiva tudi boljša polovica njih samih? Morda ga celo ne vidijo in se izpreha-jajo mimo njega smehljaje in brez-brižno.

Toda naj bo, kakor je. Živeli smo, to pričajo ti spomini, ako bi ne pričalo prav nič drugega. Niso bila dolga ta leta in ni jih bilo mnogo, a bila so leta velikega dela, bila so leta vere, upanja in ljubezni. In kdor je samo enkrat veroval, upal in ljubil, ta je užil velik delež svoje mladosti, zakaj na svetu so tudi ljudje, ki niso nikdar verovali, nikdar upali in ni-kdar ljubili. Na vsaki poti jih srečaš posamezne, zastane ti noga, gledaš za njimi, ko so šli mimo tebe, a ne poznaš jih in ne veš, čemu ti je mo-rala obstati noga, čemu si moral gle-dati za njimi. Niso te naprosili mi-loščine, niso se zmenili zate, izginili so in utonili pred tvojimi očmi, ka-kor izgine in utone rožna kaplja na obcestnem kamenu, ko je padla nanj raz list v jutru dremajoče jable-ne. In ti vendar gledaš za njimi! Čemu?

Hotel sem ti povedati samo epi-zodo iz tega kraja, kjer sem se nase-lil sedaj. Nič ni pomembnega, a zdi se

mi, da sem morda nehoté srečal bit-je, ki ni imelo nikdar ne vere, ne upanja in ne ljubezni . . .

Vsak dan hodim tisto pot. Ozka steza je to med vilami, razpostavlje-nimi v rebri, odkoder je lep razgled daleč po široki planjavi. Ob obeh straneh vise rože čez plotove, pri-pogibajo se nizko in se ti ponujajo. Po zidovih se opleta kakor smaragd zeleni bršljin, meša se z vitko divjo trto, a po vrhovih kipe v tisočero bo-jah se blesteče cvetice, ki jih rodi sa-mo južno podnebje v takšni krasoti. Priljubila se mi je ta pot, kjer vse dehti in teknuje med seboj, kako bi se mi najbolj priljubilo, kako bi me ustreglo mojim čutom, kako bi me objelo in me obdržalo v svoji bližini. Vsak ovinek mi je star znanec, ljub-prijatelj, ki mi že od daleč proži roko v pozdrav in me vabi, da odložim in si odpočijem. Tudi ti bi ne mogel da-lje, ako bi prišel semkaj, zastala bi ti noga, razširilo bi se ti srce in splam-tele oči v hrepenenju in pričakova-nju . . .

Pred nekoliko dnevi sem zopet sedel na znani klopici v zatišju pod velikim rožnim grmom, ki je pripo-gibal svoje veje s temnordečimi voli-kimi cvetovi nisko doli skoro na na-elonilo, da bi zopet presenjal nekoli-ko hipov in sam s seboj.

Ko sem sedel to nehalno čem

tam, sem zaslišal v bližini stopinje. Po poti je prihajalo mlado, komaj šestnajstletno dekle. To je bil obraz, kakršnih še nisem videl mnogo. Lep, kakor izklesan, a na njem komaj vidne trpke poteze, kakor bi jih bila noter začrta nepoklicana tuja roka. Ne začrta, kakor bi jih bila vanj zapraskala z dolgimi, špičastimi noh-tovi in jih potem zabrisala in olepoti-čila z umetnimi sminkami. Izpod ble-de polti se je zrcalilo vse gorje, ki ga je moralo biti polno srce in polna duša. In vendar je bil ta obraz lep, lep v vsej žalosti in v vsem obupu, ki je odseval iz njega.

Videl sem jo že od daleč. Kolikor bliže je prihajala, toliko tesneje mi je bilo pri srcu. Sam ne vem, kako se mi je v hipu zazdelo, da so rožni cve-tovi nad menoj pobledeli, da se je iz-premenil njih vonj v vonj po trohno-bi in mrtvašnici.

Tedaj sem pa videl, kako se je plaho ozrla. Ozrl sem se tja tudi jaz. Po poti za njo je prihajala po-starna ženska s širokim slamnikom na glavi. Izpot slamnika je gledal si-rov, rdečesaripljen obraz s majhnimi, lokavimi očmi. Zraven nje je stopal starec, ki je komaj prestavljal svoje noge.

»Pojkaj vendar, Cilka, saj te ne bo pogledal! Lepo življenje boš imela naprej.«

Slišal sem ta hreščeči glas in sem se stisnil v kot.

Cilka je postala. Prav tik mene je bila. Pogledala me je za hipec, in v njenih očeh sem videl grozo, kakr-šne še nisem videl nikdar do tistega dne.

Hotel sem vstati in stopiti k njej, a neka nevidna roka me je tiščala navzdol, da se nisem mogel ganiti.

Cilka pa se je v tem hipu obrnila in tekla po poti dalje. Tedaj sem ta-koj vedel, kaj se bo zgodilo. Kakor bi trenil, sem skočil kvišku in hitel za njo. A bilo je prepozno.

Na srednjem ovinku je črnel prepad, ki je po njem imel strugo hu-dournik z gore. Globok je bil, na nje-ga dnu ostro, robato kamenje.

Zasvetilo se je belo krilo nad že-leznim držajem in izginilo.

Ko sem dospel tja, je bilo vse končano . . .

Počasi sta pristopicala onadva do propada. Pogledala sta doli in se naglo odmaknila.

»Nikdar ni hotela storiti prav,« je dejala ona in potegnila starca za seboj.

Ta je gledal topo predse in pri-kimal. Odšla sta počasi, kakor sta po-časi prišla.

Milan Raut.

Imajo v tej intenciji marljivo delo. Lastnih industrijskih zavodov imajo doslej Slovenci malo, skoraj v njih krajih mnogo stalnih in izdatnih vodnih sil. Da se po njih ce-de sline našim nasprotnikom, kaže nedavna ekskurzija nemške komisije in merjenje vodnih sil.

Slovenci so se na nas obrnili glede denarstva, njihove Raiffeisen-ke so hčerke naših, tam so filijale naših zavodov in podjetij in stalni poslovodje. Da, Slovenci so nas celo prekosili z ustanovitvijo filijalke »Ljubljanske kreditne banke« v Bosni, medtem ko od naših velikih bank ni v Bosni doslej zastopana niti ena. Pred nedavnim časom je kupila v Ljubljani »Kolinska tovarna« Jelačinovo tovarno za 100.000 K in je svojo tovarno kar najmoderneje opremila. Naši gospodarstvi stroji so Slovencem znani in naši čebelarji so že davno v zvezi. Leta 1908. se je izvozilo posebno mnogo sena na Hrvaško in k nam. Zaradi bližine morja, množine vodnih sil in gorskih zakladov bi se dalo med Slovenci mnogo in uspešno delati v papirstvu, tkalstvu in železarstvu.

Tudi dalmatinski Hrvatje se gibljejo. Prej so se imeli mnogo boljše, kajti trgovina iz Bosne in Hercegovine ter Srbije je šla čez Dalmacijo in Dalmatinci so trgovali po celnem vzhodnem obrežju Jadranskega morja sploh, Dubrovčani so se vozili po vseh evropskih morjih. Konec dubrovniške republike, pozneje okupacija Bosne in Hercegovine — to je imelo na dalmatinsko trgovino poguben vpliv. V okupaciji so sicer zgradili v Bosni in Hercegovini par železnic, toda v prvi vrsti je bilo Ogrskemu na tem, da bi Bosna in Hercegovina ne bili zvezani po železnicah z dalmatinskimi pristanišči, da bi šla vsa trgovina na Bosanski Brol in po ogrskih železnicah.

In ni temu davno, ko so bile zgrajene proge v Metković, Dubrovnik in Kotorski boko. Te proge pa imajo v prvi vrsti za vojaštvo pomen. Zvezi Bosne s Kninom in Splitom v Dalmaciji, ter Dalmacije s Hrvaškim in Kranjskim se Madžari še vedno upirajo. Nedavno je stopil na površje načrt, združiti Istro z Dalmacijo s trajekti med otoki in celino, kar bi bilo za Dalmacijo uspešna pomoč. Prejšnje velike ladje so izvezle si male ostanke izginile, pri zadostnem kapitalu, posebno pa pri sedanji lahki dobavi trdega lesa iz Hrvaške in Slavonije na Reko in iz Bosne in Hercegovine na Metković, bi se ladjarstvo spet povzdignilo.

In treba bi bilo mogočih plavbenih družb, če bi hoteli uvažati ali izvažati blago, ki ga Slovani potrebujejo, na lastnih ladjah. V Trstu dobra komisijonarstva, finančna podpora in združenje dosedanjih malih slovanskih družb v Dalmaciji, in nekoliko poguma!

Dalmatinski Srbo - Hrvati so takorekoč od narave izvrstni mornarji in srečavamo jih na vseh mogočih ladjah.

Poljedelstvo se ne obnaša dobro, zato pa vinarstvo. Dalmatinskega vina pijemo že mnogo in moglo bi se intenzivneje iztisniti, predvsem pri nas po deželi, še zelo prodajana tuja vina.

Sadjarstvo se obnaša izvrstno. Griči so sicer goli, toda doline med njimi so zelo rodovitne. Treba bi bilo doli par sadjarskih strokovnjakov in nič več bi ne potrebovali toliko inozemskega južnega sadja. Kjer se južno sadje že goji, tam prinaša mnogo dobička.

Industrija v Dalmaciji skoro ni. Cisto ob obali so mogočene — pa neizrabljene — vodne sile. Samo v Šibeniku (15.000 konjskih sil) jih deloma izrabljata dve laško - nemški tovarni za dušikovo apno in apneni karbid.

Cementarna bi v Dalmaciji imenitno prospevala. Tudi predilnica za kozjo dlako bi prospevala. (Dalmacija ima nad milijon koz, gojenih zaradi mleka, mesa in dlake.)

Preidem k Hrvaški in Slavoniji, kjer ostanem malo delj, ker mi poznano Srbo - Hrvate zelo malo.

Kraljestvo Hrvaško - Slavonsko ima 42.534 km² z 2.416.000 prebivalci (57 na 1 km²). Srbo - Hrvatje je 88%, Čehov 2%, Nemcev 3%, Madžarov 5%, ostali so Slovenci, Slovaki, Rusi, Poljaki, Bolgari in Lahi.

Čehi so važen faktor v gospodarstvu Hrvaške - Slavonije. Začeli so se sem priseljevati okoli leta 1826. Najsilneje v letih osemdesetih in devetdesetih. Zdaj jih živi po uradni statistiki tam nad 42.000. Najštevilnejši so v poževski župi (okoli 12.000) in v križevački župi (okoli 10.000). Mesto, kjer je Čehov največ in kjer imajo česki občinski zastop, je Daruvar (2500 Čehov). Slovakov pa je v Stari Pazovi na 4500. Zanimivo je poučevanje češčine. Českimi učitelji ni, češčino uči vedno oče ali mati in pravopis ni nič slabši, nego na kmetih na Češkem. V srbo - hrvaške šole hodijo Čehi prav pridno in ni med

njimi nič analfabetov. Čehi so izvrstni poljedelci, mnogo Čehov je sadovnikov, inženirjev, gospodarjev, obrtnikov in trgovcev.

Dnevne vesti.

+ **Raskrinkani!** Zgodila se je primeren grobiš. In stari so jo vsakega slovena zmagali klerikale. Ti ljudje, ki so mednji čez kar oče samoga patrijarha in proglašajo že vsakega za veleizdajalca, kater ne obdružuje osebnih »fetvajev«, so na predvečer cesarjeve smrti tletnice najeli agente - provokatorje, da bi motili slavnost in preprečili beldarije in nesumnosti in dali tako priliko za denunciranja in obrekovanja. »Čuki« in katoliški pobalini, pod vodstvom »Slovenčev« provokatorja Puc, so demonstrirali podelitvi, njih patroni pa so pošiljali brzojavke na danaj za nemške liste, da bi člani ministrskega sveta pravčasno izvedeli, kaj počenjajo — Hribarjevi pristaši! In »Slovenec« je priobčil tako hinavski članek, da se mora želede obrniti vsakemu, kdor ga čita in ve, da so klerikalec uprizorili demonstracije, samo da bi iz njih koval politični kapital. »Čuki« in pobalini iz »Katoliškega rokodelskega doma«, pod vodstvom »Slovenčev« provokatorja, Puc, so demonstrirali — »Slovenec« pa podtika to početje vajence »Narodne delavske organizacije«. Klerikalec se uprizorili lumparijo — »Slovenec« pa piše, da ima Ljubljana pod županovanjem Ivana Hribarja to prednost, »da niti takega slavlja ne more praznovati, ne da bi prirejali znani neznanci, narodni delavci in podobna fakinja škandalo«. — Član »Slovenčev« redakcije, Puc, je vodil te škode in to katoliško fakinja — »Slovenec« pa jo posredno podtika županu Hribarju in sumničar narodno - napredno stranko in dela zanjo odgovornega župana! Na Slovenskem kaj takega še nismo doživeli! Čitalo se je časih, da je policija kje aranžirala kak atentat, da se je mogla izkazati in da so aranžerji čez trupla nedolžnih žrtv prišli naprej in dosegli časti in denar, čitalo se je tudi že, da se je policija tod in tam posluževala agentov - provokatorjev, ali da bi politična stranka, samo da more lagati, obrekovati in denuncirati, uganjala taka lopovstva, kakor sedaj naši klerikalec, to se doslej še ni zgodilo. V tem so naši klerikalec dosegli rekord med vsemi klerikalci na svetu in se izkazali kot največja svojati, kar jih zemlja nosi. Zdaj pa tudi vemo, da klerikalec cigansko lažejo, trdeč, da so se potegnili za potrditev župana Hribarja in zdaj ni nobenega dvoma, da spletkarijo klerikalec pod eno odelo s Schwarzem zoper župana Hribarja.

+ **Vedno lepše...** Na predvečer cesarjeve 80letnice je sredi med »demonstranti« pred Prešernovim spomenikom stal mogočno in zapovedujoče — »Slovenčev« redakter Moškerc in z dopadanjem je gledal na četo Čukov in katoliških fantov iz »Rokodelskega doma«, ki jih je vodil njegov tovariš, »Slovenčev« provokator, Puc.

+ **Pri cesarski maši** na Slovenskem trgu je bilo videti prav zanimiv prizor. Na balkonu deželnega sodišča se je mogočno šopiril ječar Rabitsch s svojo famijo in z nekimi svojimi znanci. Zasedel je ves balkon in le škoda, da ni imel pri sebi ključev, da bi bil z njimi zvenketal in tako zbranemu občinstvu kazal svojo važnost. Senatni predsednik, sodni svetniki in njihove dame so se morali seveda zadovoljiti z navadnimi okni, če so hoteli kaj videti, kajti prvi mož pri deželnem sodišču je vendar ječar Rabitsch in zato mu gre tudi mesto na balkonu.

+ **Pastor Hegemann** je priobčil v »Grazer Tagblatt« članek, v katerem navaja slučaj, kako redovnice v deželni bolnici, v »Leoninum« in »Jozefinum« bolne protestante nadlegujejo in silijo, naj pristopijo k katoliški veri. Da pa te redovnice ne delajo samo verske propagande, nego da tudi drugače bolnike molestirajo in terorizirajo, zlasti, če imajo kaj denarja, je tudi znano in bo v javnem interesu potrebno, da se zopet enkrat s fakti pojasni, kaj se vse godi v zavodih, kjer »strežejo« redovnice.

+ **Koroški Slovenci** in polom v koroški nemško - klerikalni zadrugi zvezi. G. dr. Janko Breje, odvetnik v Celovcu je nam poslal ta - le popravek: Sklicevaje se na § 19 tisk. zak. vas prosim, da glede na dnevno vest: »Koroški Slovenci in polom v koroški nemško - klerikalni zadrugi zvezi«, priobčeno v št. 227 našega lista na zakonit način objavite nastopni popravek. — Nikakor ni res, da se je društvo sv. Jožefa obrnilo na me za posojilo in tudi ni res, da sem jaz izposloval, da so tri slovenske župnije v velikovški okolici dale društvu sv. Jožefa posojilo v znesku

14.700 K. Volel tega tudi ni res, da po maši zasluga slovenske župnije posojajo cerkveni denar nemškemu društvu. Od vseh teh trditve je res samo toliko, da so v letih 1895 do 1897 tri cerkve v velikovški okolici dale sv. Jožefa posojilo v znesku po 13.000 K, na katoga semljakinja ne zavarovanje na nepremičnem posestvu inozemnega društva na omenjene cerkve, ampak svoje glavne namene, izvršiti same same semljakinja posej na posojila, ki so bila dana pred 18. oktobra 18. leti. Ker sem jaz v Celovcu nastanjen šele od leta 1903., tedaj je jasno, da omenjenega posojila nisem jaz izposloval.

+ **Ilustracija političnih razmer.** Na c. k. pošti v Celovcu vladajo precej take razmere, kakor v tisti marokanski provinci, ki ji vladajo slavoznani Rauli. V Celovcu na pošto dane razglednice izginjajo jako pogostoma in ravno tako slovenski časopisi. Kadar pa je nemškimi uradnikom dolgeas, si ga preganjajo s tem, da uganjajo burke s slovenskimi razglednicami. Tako smo danes zopet dobili razglednico, ki je prišla skozi roke celovške pošte. Na to slovensko razglednico so nemški krempilji nalepili dve »Südmark« - znamki in jo popisali z vsakovrstnimi nemškimi nesramnostimi. Tako je zapisano: »Hoch der Germanismus«, — »Heil deutsches Wort in Kärntner Land« — »Sokoli so opice« — itd., itd. Poštnemu ravateljstvu v Gradcu je že davno znano, kaj se vse godi v Celovcu, a ker so pri poštnem ravateljstvu sami zagrizeni nacionale, seveda ničesar ne store proti takim pobalinstvom. Nasprotno. Čim predržnejši in nesramnejši je kak nemški nacionalec, toliko hitreje pride naprej.

+ **Clevelandski Ameriki.** V »Clevelandski Ameriki«, ki je izšla dne 2. avgusta t. l. piše nekdo, da slovenski Amerikanci niso »še nikdar brali v ljubljanskih dnevnikih, da so sploh kdaj dobili kaj darov iz Amerike za družbo sv. Cirila in Metoda«. Ako bi pisec dotične novice ljubljanske dnevnike res čital, potem bi pač moral vedeti, da je »Slov. Narod« že večkrat zelo pohvalno omenjal ameriške slovenske rodoljube, ter jih ravno radi njihove požrtvovalnosti za našo šolsko družbo stavil za vzgled rojakom v domovini. Če ameriški rojak ne čitajo »Slovenskega Naroda«, potem je seveda umljivo, da tudi niso mogli čitati o tem, koliko so že poslali za družbo sv. Cirila in Metoda, kajti »Slovenski Narod« je edini list v domovini, ki je že opetovano priobčil vse podpore, ki so jih ameriški Slovenci nakazali slovenski šolski družbi. »Slovenski Narod« se je vedno zanimal za rojake v Ameriki in je vedno z žalostjo beležil vsako nesrečo, ki jih je zadela; ravnotako je pa tudi z veseljem obveščal slovensko javnost o vsakem napredku ameriških Slovencev. Za podporo, ki dohaja naši šolski družbi iz Amerike, smo pa hvaležni tem bolj, ker vemo, da prihaja ta podpora po veliki večini od slovenskega delavstva, ki kljub hudemu in nevarnemu boju za svoj lastni obstanek ni pozabilo svoje nesrečne domovine.

+ **Simon Gregorčičeva čitalnica** in knjižnica se je preselila v svoje nove prostore v prvem nadstropju v gosp. Oroslov Dolenčevi hiši, Wolfova ulica št. 12. Prostori čitalnice so primerno urejeni, snažni, svetli in udobni, tako da lahko vsak čitatelj mirno sedi in čita nemoten. Čitalnica se odpre v ponedeljek, dne 21. avgusta 1910 ob 3. popoldne in bo odprta vsak delavnik popold. od 3.—8. zvečer; vsak delavnik dopoldne od 10.—12. dopoldne (razen ponedeljka); ob nedeljah in praznikih dopoldne od 9.—12. Knjižnica pa se bo odprla dne 1. septembra t. l. — Obiskujte Simon Gregorčičevo čitalnico!

+ **Petrajnarsko društvo** bodo ustanovili tudi na Brezovici pri Ljubljani. S tem bo ustrezno živi in nujni potrebi. Opozorjamo ljudi, da morajo petrajnarje visoko spoštovati, vsaj tako, kakor šenklaškega »onogarja«, drugače jih proglašajo škofov list za veleizdajalec.

+ **Sostreza.** Pri nas nameravajo zidati »Društveni dom« za device in za »Čuke«, da se bodo ložje shajali in parili. Župnik sicer pravi, da bo »Društveni dom« velike koristi za dušo in za telo, ampak to vjame samo kak bedak. Mi vemo, da »Društveni dom« ne bo koristil niti duši, niti telesu župljanov, ampak jim bo samo v škodo. O tem se bodo župljani kmalu prepričali. Korist od »Društvenega doma« bo imel samo župnik, in nihče drugi. Res, čudno je, v kakšne stvari dandanes duhovniki mešajo vero. Povsod imajo vero na jeziku, to pa samo zato, da promotijo nevedne ljudi. Kakršnokoli stvar zahtevajo, pri vsaki pravici, da gre za vero. Mi pa vemo, da jim ne gre za vero, ampak vedno le za njihovo nikdar polno mešajo.

+ **Samostre v Dolenskih Toplicah.** Edini veličastni gospod v Toplicah je Auerpergov gospodar v Soteski, Zhuber pl. Okrog. Na njegovo povestje so v sobah za tuje povsodi — »Südmarkine« vžigalice in seveda tudi v gostavraciji. Najemniku restavracije je Zhuber strogo zabijal, da ne sme s nikomer slovensko govoriti. Pri vilitvah kar dikтира kmetom, kako morajo voliti, in kmetje ga morajo ubogati, kar vstaje Auerpergu les, pri čemer mnogo zaslužio in so torej od njega povsem odvisni. Seveda, če bi bili kmetje zavedni, bi videli, da je tudi on odvisen od njih, ker hrvaše potrebuje vojnje. Če bi bili kmetje organizirani, bi se ne dali terorizirati in bi kot en mož vsi ustavili vsako vožnjo, če bi se le enemu le najmanjša krivica zgodila. Gledali bomo, da Zhuber ne bo jedel več tako brez skrbi rakov, ki jih dobi v Podturnu, ker bi se jih menda knez Auerperg tudi ne brnil. — Vsaka gostilna mora imeti vidno nabit cenik jedil in pijače, tako je odredilo tukajšnje okrajno glavarstvo.

+ **Tominškova pot** na Triglav nahaja se, kakor se nam poroča iz planinskih krogov, v zelo zanemarjenem stanju. Pot sama je na več krajih, tako v gozdu in tudi višje, zelo močno poškodovana. Varnostni klini so pa na nekaterih mestih že tudi zelo omajani, varnostna žica pa mestoma celo utrpana. Ker je ravno Tominškova pot planincem zelo priljubljena, in ker nam je znano, da marljivi odbor našega »S. P. D.« vestno izpolnjuje svoje težke naloge, upamo, da bode le-ta naša opozoritev zastavljala, da se še letos odpravijo vsi nedostaki na Tominškovi poti.

+ **Naša kočna na Kredarici** je bila oba praznika tako močno obiskana, kot morda še nikdar poprej. Obiskovalcev je bilo toliko, da so zasedli sleherni kotiček in da so morali prenočevati celo na golih tleh. Zavetja pa niso našli v naši koči samo slovenski, češki in hrvaški planinci, temveč tudi v velikem številu došli nemški in laški turisti, ki so bili z našo prekrasno kočno nad vse zadovoljni. Pri ti priliki pa ne smemo zamolčati, da se v Kredarici premalo pazi, da ne bi postala žrtve požrešnega ognja. Krivi so temu deloma neprevidni planinci, deloma pa tudi uredba kočne same. V nedeljo, dne 14. avgusta 1910, zvečer, se je zasačilo namreč planince, ki je v podstrešju celo pušil. Kaj takega bi se pod nobenim pogojem ne smelo trpeti in bi se moralo neprevidne brezobzirno iztirati iz koč. Na drugi strani pa pogrešamo pri štedilniku v oskrbnikovi kuhinji potrebnih varnostnih priprav. Štedilnik se nahaja tako blizu lesene stene, da razgreje deske tako, da se jih z roko še prijeti ne more. Da se tako ne zaneti ogenj, bode vsekakor potreba le tam napraviti kako varnostno pripravo. Upamo, da se bodo naše blagohotne opozoritve upoštevale na pristojnem mestu.

+ **Občinske volitve** v občini Šent Vid-Podbrežje pri Ptuj se vrše dne 24. in 25. avgusta. Tudi tukaj se bo bil boj med slovenskimi kmeti in med nemškutarji, ki jih komandirajo Orignovi pristaši.

+ **Z vlakom skočil.** Med postajama Rače in Pragersko je skočil v sredo zvečer Anton Omerza, doma iz Ribnice, iz voza osebnega vlaka številka 31 in je ranjen obležal na tiru. S pomočnim vlakom se je odpeljal železniški zdravnik s Pragerskega na kraj nesreče, kjer je za silo obvezal ponesrečenca, ki ni smrtnonevarno ranjen. Omerzo so z vlakom odpeljali v mariborsko bolnico.

+ **Poroka.** Dne 18. avgusta se je poročil dr. Janko Olip, odvetniški kandidat v Gorici, z gospodično Ivanico Magušar iz Kroke.

+ **Delavec utonil.** Štirje delavci, med temi dva Nemca, zaposlena pri tvrdki »Crammer & Schwarz«, so peljali čoln poln železja skozi kanal pri Tržiču na Goriškem. Pri prepiru radi vesla se je prevrnil čoln. Nemec Tonner je utonil, med tem, ko so se drugi trije rešili.

+ **Preprečen dvoboj.** V dvorani hotela »Deak« na Reki sta se hotela dvobojevati trgovca Viljem Gilliam in uradnik Mongocky in sta si že stala nasproti. Kar pride v dvorano policija, ki je oba dvobojevalca prišla. Uvedla se je sodna preiskava.

+ **Amerikanske novice.** Predzadnje nedeljo so priredili Slovenci v Clevelandu veliko veselico. Društvo »Slovenije« je obhajalo svojo 15letnico. Slavju se je pridružil tudi clevelandski »Sokol«, potem »Sokolice« in sokolski naraščaj. V sprevidu, ki se je vil is mesta na obširni veselični prostor, je bilo devet zastav. Slavnost je hotelo motiti nekoliko angleških in poljskih barak, ki se jo pa morale takoj odmakniti. Ko so svesti »Sokolice« hodili v mesto, jih je poljska sodna napadla s kamnom. Ko je prišla policija, se kopovi izgubili. Napada so prevarovali čisti, ki s za-

vistjo opazujejo, kako prehaja tuja last v roke marljivih Slovencev. Angleški listi napade ostro obsojajo. — **Umrli** je v Clevelandu Josip Krejčič, star 28 let, doma iz Ustja na Vipavskem. — **Slovenec** ustreliil Slovence. V Randalu je ustrelil neki Ivan Turk svojega najboljšega prijatelja. Prijatelj se je hotel a Turkom počastiti. Skril se je ob poti, po kateri je vedel, da mora priti Turk. Ko je Turk res prihajal bližje, je prijatelj skočil na pot ter zaklical: »Hands off!« Ker je bilo mračno, je Turk potegnil revolver ter ustrelil, misleč, da ima pred seboj roparja. Pogodil je izvrstno, kajti namisljeni ropar se je takoj mrtev zgrudil na tla. Ko ga je Turk natančneje pogledal, je uvidel, da je ustrelil svojega najboljšega prijatelja. — **Slovenca** ubili. Ivan Sluga je prišel v neko gostilno v Clevelandu, kjer so se ravno prepevali. Slugi je takoj priletela na glavo steklenica s tako silo, da je bil takoj mrtev. Sluga je star 20 let in je bival v Ameriki dve leti.

+ **Preselitve** v Ljubljani. V avgustovem preselitvenem roku se je v Ljubljani preselilo 531 strank, ozir. družin, ki so šteje nad 1800 oseb. Na novo je prišlo v Ljubljano stanovanj 28 rodbin, med tem ko se je izselilo 20 strank, ker so bile prestavljene v druge kraje. — Malih stanovanj za nižje sloje še vedno primanjkuje, številu velikih, dragih stanovanj, pa za došča sedanji potrebi. Nekateri hišni gospodarji so najemnino iznova povisali, kar vzbuja pri najemnikih veliko nevoljo.

+ **Misteriozen slučaj.** Ko je te dni nesel nekoliko slaboumen 11letni sinko pekoveškega mojstra iz Most v mesto zemlje in šel po Poljanski cesti mimo nekega kozolca, kjer sta ležala dva tuja, ga je eden pozval, da naj mu da nekaj zemelj. Ker dečko tega ni hotel storiti, ga je baje eden zagrabil za usta ter mu grozil z nožem. Ker se je dečko tega prestrašil, je tujece kruh pustil in zbežal. Pri begu je srečal dva domačina ter jima slučaj obrazložil. Le-ta dva sta enega takoj ujela ter ga izročila policiji, drugi je pa pobegnil. Aretovanec si je bil nadel napačno ime, je nekoliko abnormalen, a že večkrat predkaznovan. Tega so izročili sodišču, ubeglega pa še zasledujejo.

+ **S ceste.** Predvečrajšjem je po Čevljarski ulici nek kolestar tako naglo in neprevidno vozil, da je zadel v neko damo ter ji pri tem napravil na obleki za 30 K škodo. Tudi prevozniki hlapec Karel P. je po Florjanski ulici tako naglo in neprevidno vozil da je zadel tesarskega pomočnika Ivana Jerino, ki je vsled sunka padel na kamen ter se na obrazu znatno poškodoval.

+ **Neznane,** ki je pred kratkim utonil v Ljubljani na Selu in za katerega ime se še takrat ni vedelo, je leta 1891. v Mošnjah na Gorenjskem rojeni in tjakaj pristojni Fran Pirc, ki je bil zaposlen pri poglobljenju Grubarjevega prekopu.

+ **Ni daleč prišla.** Pred kakimi 14 dnevi je, kakor smo poročali, od svojih staršev iz Ljubljane odšla 15letna Marija Griljeva. Deklica je pa prišla samo do Lukovice. Le-tam, kakor čujemo, jo je pa prijel orožništvo ter izročil županstvu v Rapolah, ki jo bode oddalo roditeljem.

+ **Izgubljeni in najdeni.** Šolska učenka Ljudmila Golavšek je izgubila črno denarnico, v kateri je imela 5 K denarja. Natararjeva žena Marija Krepeljica je izgubila zlato ovratno verižico, na kateri je bil medaljon in slika. Pavla Nastrojan je izgubila rjavo denarnico, v kateri je imela 3 K denarja. Hlapec Robert Kalbauer je izgubil veliko nikljasto uro, vredno 24 K. Neka učiteljica je izgubila zlato brožo, v kateri je bil vdelan bel biser.

+ **»Slovenske filharmonije«** oddelke koncertira jutri v hotelu »Tivoli« od pol 5. popoldne do 10. zvečer. — Vstop prost. — Drugi oddelek igra od 8. do 12. zvečer na vrtu hotela »Južni kolodvor« (A. Seidl). Vstop prost.

Narodna obramba.

+ **Za Ciril - Metodov obrambni sklad** so se nadalje priglasili i. s.: 806. Učiteljsko društvo za svetvarski okraj (vplačalo 30 K). 807., 808. Podružnica Brdo, 2 kamna (vplačala 253 K). 809. Pevec Rudolf, Mozirje 2. kamen (plačal 30 K). 810. Slovensko omizje v Gradcu, povodom 25letnice, 3. kamen.

+ **Družbi sv. Cirila in Metoda** je prijavilo omizje slovenske v Gradcu III. »kamena«, a g. trgovec Pevec v Mozirju II. kot jubilejni dar in obnem kot izraz ogorčenja radi nameravanega napada na »belo Ljubljano« s dostavkom: Ko govorašnik prazno gleda, da Slovencev vzame ta zaklad, zato na krov, da hranimo sajeda! Slovanski čuti Slovencev bodi drag!

Tudi jubilej ljubljanskega gasilnega društva je bil naša družbi beristen. Med drugimi darovi omembe mo vredne zbirke 28 K 38 v, katero so zbrali gđc. Nedvedovi, g. Novotny in Janda v hotelu Tivoli. Čestitim bramborcem in rodoljubnim dobrotnikom iskrena hvala!

Društvena naznanila.

Telovadno društvo »Sokol« v Kamniku priredi na nedeljo, dne 4. septembra javno telovadbo v zvezi z veliko ljudsko veselico. Na ta dan stopi društvo pred široko javnost, da pokaže sad svojega dela. Na občinstvu pa je, da podpre s svojo udeležbo društvo moralno in gmotno ter mu tako pomore do večjega napredka.

Nedeljska slavnost v Devinu četa biti naravnost veličastna manifestacija slovenske zavednosti. Devine bodo z odprtimi rokami sprejeli drage slovenske goste, katerih bo, kakor je pričakovati, veliko število. Ker vožnja v Devin ne stane niti toliko kot v Trst, zato vabimo narodnjake zlasti iz Notranjske in Goriške, da posetijo zadnjo slovensko občino ob Adriji. Železnične zveze so prav ugodne. Zjutraj greš od doma, zvečer si pa lahko že zopet doma. Dajmo Devincem gmotno in moralno pomoč, da ne omagajo v boju proti narodnim sovražnikom!

Prosveta.

Dosedanjim abonentom v slov. deželnem gledališču. Ravnateljsvo slov. dež. gledališče nas je naprosilo javiti, dosedanji p. n. abonentom jož in sedežev, da jim ostanejo rezervirane lože in sedeži do 1. septembra t. l. Oglašajo se namreč tudi novi abonente, ki želijo dobiti doslej abonentne lože in sedeže. Da more blaginjšvo čimprej dognati, s katerimi ložami in sedeži sme razpolagati, je treba, da se dosedanji p. n. abonentje izjavijo, ali reflektirajo še nadalje na biveše svoje lože in sedeže ali pa si žele drugih. Po prvem septembru t. l. bo blaginjšvo oddajalo prostore po geslu: »Kdor prej pride...« Da ne bo zamere, naj biogovolijo p. n. bivši in novi abonentje čimprej naznaniti svoje želje, ki se vedno rade volje upoštevajo.

Slovanski Jug.

— **Otvoritev električnega tramvaja** v Zagrebu. Včeraj so na svečan način izročili prometu električno železnico v Zagrebu. Kljub temu je včeraj še vedno dan vozil konjski tramvaj. V Zagreb je došlo 6 vozniškov belgradske električne železnice, da začasno vodijo motorne vozove, dokler si zagrebško osebje ne pridobi potrebne izvežbanosti in kvalifikacije. Isto belgijsko društvo namreč, ki je zgradilo zagrebško železnico, ima tudi električni tramvaj v Belgradu.

— **Prenaglene aretacije.** Poročamo, da so pred nekaj dnevi v Osijeku aretirali srbskega stotnika Kostjo Ristića, češ, da je nekega narodnjaka nagovarjal, naj desertira ter vstopi v srbsko vojno službo. Preiskava je sedaj dognala, da je bil sam neopravičen. Zagrebško korno noveltvo, je izdalo ukaz, naj se Kostica takoj izpusti. Kostić se je iz Osjeka napotil v Opatijo.

— **Srbsko narodno gledališče** v Belgradu. Belgradsko gledališče je pričelo s predstavami 19. t. m. Kot prva drama se je vprizorila noviteta »Moralas«, ki jo je spisal Thoma. Sedem tega meseca se vprizori komedija »Potovanje okrog sveta«, ki jo je spisal Branislav Nušić, eden najznamenitejših srbskih pisateljev in dramatikov. V kratkem gostujeta v Belgradu člana zagrebške gledališča gospa Vavra in g. Rajić.

— **Srbski prestolonaslednik** za snubi carjevo hčerko. »Narodnemu listu« javljajo iz Petrograda, da je srbska vlada naprosila ruskega poslanca v Belgradu Hartviga, naj zasnuje za prestolonaslednika Aleksandra roko najstarejše hčerke carja Nikolaja. V koliko je ta vest resnična se ne da kontrolirati.

— **Mitrović — kapelnik v Opatiji.** Tretji dirigent zagrebškega narodnega gledališča Andra Mitrović je izbran za kapelnika zdraviliške rodbne v Opatiji. Mitrović je to službo sprejel in nastopi svoje novo mesto že v najkrajšem času. Mitrović je odom Srb.

— **Mlada bolgarska skladateljica.** Sofijska »Večna Pošta« piše o velikih skladateljskih sposobnostih ml. Mare Nikolove, hčerke navdušenega svetnika Milana Nikolajevića in Nikolaja. Mlada umetnica je učenica profesorja Rudolfa Kaiserja na Dunaju.

— **Ljubica Matavulj,** vdova po odličnem srbskem pisatelju Simi Matavulju je umrla preteklo soboto v Belgradu. Pokojnica je sestra vladnega svetnika Milana Nikolajevića in je bila doma iz Rume v Slavoniji.

Izpred sodišča.

Obsojenost Hohensohnovcev — rešitelj domovine. V minstem juniju je gonila Avstrija srbske novinarje. Tam v nemškem Gradcu v zvezi Stajevski se je naselil onega meseca najnevarnejši ruski vojen. Dmarja je imel več kot avstrijski oficirji dolgov, zato ni čudno, da so se metateli zadrženi lajtnanti kar metali za bogatim Rusom. To seveda avstrijskim patriotom ni moglo ostati skrito, zlasti pa ne oboževateljem Hohensohnovcev, zbranih okrog »Grazer Wochenblatt«. Vsenemcu Poschu, uredniku imenovanega lista, ki ima najbolj fin detektivski nos, se je posrečilo že pravčasno razkriti nevarno početje ruskega vojuna. Imenovani pruski listič se je topil samega avstrijskega patrijotizma, ker se je njegovemu uredniku posrečilo rešiti Avstrijo. Ampak čudno smolo je imel patrijot Posch. Avstrijska policija, ki zelo rada verjame bajkam o vohunih in irendantih, ni hotela kar tako verjeti Poschevi bajki. Uvedla se je sicer stroga hišna preiskava pri »bogatem« Rusu Borisu Kobalevu in pri poročniku Bittersmannu. In glejte, pri Rusu so se res našle zelo kompromitujoče stvari! Poln kovčeg načrtov raznih avstrijskih hotelov — o neplačanih računih! Pri poročniku Bittersmannu se ni našlo nič sumljivega. Ti »dokazi« za vohunstvo so bili pa premalo važni, zato je državna policija odstopila celo zadevo mestni policiji. Od mestne policije je stvar prišla do vojne oblasti, ki je pa napravila, kakor se pravi, zelo kratek proces. Poročnika Bittersmanna je vrgla na cesto samo zato, ker je popival z inozemcem. S tem je bila vohunska zadeva odpravljena. Zda sta nastopila proti ovaduhu Poschu Kobalev in Bittersmann. Te dni se je vršila proti »rešitelju« Avstrije pred okrajno sodnijo in Gradcu obravnava radi razlajenja časti. Dasi je Bittersmann postal žrtev neumnega Vsenemca, je bil vendar toliko velikodušen, da je hotel Poschu odpustiti. Ker pa Kobalov ni hotel odnehati, je tudi Bittersmann zahteval, da se obrekljivcev kaznuje. Obravnava se je prelozila v vrhu zaslišanja nekaterih prič. Ko je ovaduh Posch zapuščal sodno dvorano, je zaklical: »Če bom obsojen, odložim takoj avstrijsko državljanstvo in odpotujem iz Avstrije!« Ta izjava je vsakako značilna za misljenje vsenemških patrijotov. Seveda, za velikansko blamažo, pardon, »uslugo« domovini, bi pač moral prejeti plemeniti rešitelj kak visok red, ne pa, da mu zdaj groze celo z zaporom in ričetom!

Razne stvari.

• **Promocija arabskega šejka.** Na medicinski fakulteti berlinskega vseučilišča je te dni promoviral za doktorja zdravilstva arabski šejk Hamed Waly iz Egipta. To je prvi slučaj, da je Arabec promoviral na berlinskem vseučilišču.

• **Komorni pevec in omožena žena.** Komorni pevec Burrian je v Draždanih neki nemški dami znešal glavo. Te dni je mož dotične ženske na cesti ustavil Burriana, ter mu zagrozil, da ga bo oklofufal, ako ga dobi še kdaj skupaj z njegovo ženo. Mož sta kričala tako, da se je kmalu nabrala na cesti velika množica gledalcev. Ljudje so potegnili z varanim soprogom in bi bili peveca še nabili, ako bi se ne bil hitro pomešal med občinstvo.

• **Poštni nastavljenec hočejo strajkati.** Iz Budimpešte poročajo: Nekateri budimpeštanski listi prinašajo senzacionalno vest, da so poštni in brzojavni nastavljenec sklenili, neposredno pred božičem, torej v času največjega prometa na pošti, začeti s strajkom. V blaginji imajo 70.000 K. Gibanju so se pridružile vse kategorije poštnih, telegrafnih in telefonskih nastavljenec. K tajnemu posvetovanju so prišli tudi odposlanci avstrijskih poštnih in brzojavnih nastavljenec, ki so se izrekli, da so popolnoma solidni s svojimi ogrskimi kolegi. Avstrijski delegati so jim izročili 9000 K in so obljubili, da bodo podpirali boj ogrskih tovarišev s pasivno resistenco pri odpošiljevanju ogrskih pošiljatev.

• **46 let zaroben.** Najdalj je bil zaroben pač zaljubljeni par v neki vasi blizu Genfa v Švici. Skoraj pol stoletja, 46 let, sta si ostala zveza ta dva romantična azročenca. Obadva sta enako stara ter štejeta skupaj 128 let. Ze v šoli sta se poznala ter ljubila. Tako bi lahko njuno zaročno dobo še za deset let podaljšali. Toda čelo, ko sta bila stara osemnajst let, sta se zaročila. Takoj na to je zaročenec zapustil Švico ter šel v Južno Ameriko, da najde tam srečo. To je pa trajalo nekoliko dalj, kakor se je pričakovalo. Toda zaročenca sta čakala in upala... Redno sta si dopisovala ter si pošiljala fotografije, pač nista si več nego 2000 pism. Ne da bi se samo enkrat videla, sta si ostala vendarle zveza. Šele zdaj sta se poročila. Odpeljala sta se v Argentini-

ja, kjer hočeta preživeti modeno življenje.

• **Kaznjenci so se uprli.** Iz Prage poročajo: Predvčeršnjim je šlo petdeset kaznjencev v deželno norišnico, da bi tam na vrtu delali. Ko se jim je tam odkazalo delo, se je eden od kaznjencev uprl ter ni hotel delati. Ostali kaznjenci so mu sledili ter so začeli groziti paznikom. Metali so tudi kamenje na nje. En paznik potegne samokres ter ustrelil na povzročitelja, katerega je težko ranil. Takoj nato so šli klicati žandarmerijo. Ni ji bilo treba intervenirati, ker so pazniki in slugi norišnice med tem časom ukrotili upornike. Težko ranjenega kaznjence so prenesli v praško bolnico. Paznika so suspendirali ter uvedli zoper njega preiskavo, če je bil opravičen, rabiti orožje.

• **Dohodki madridskega nunciija.** Mesto nunciija v Madridu toliko do- raša, da se pač izplača, za to mesto se potegovati. Španija plača papeškemu nunciiju v Madridu na leto 30.000 peset, razven tega pa še za ekvipažo 6000 peset in nadaljnjih 6000 peset za različne izdatke, skupaj torej 42.000 peset (1 peseta = 0,95 K). Toda razven te vsote ima nunciij še druge dohodke. Če umrje kak škof, tedaj dobi nunciij skozi eno leto 102 reala za vsakega seminarista, ki je v dotični škofiji posvečen za duhovnika. Vsaka klauzurirana nuna, ki zapusti za nekaj časa samostan, n. pr. mora nunciiju plačati 124 realov, da dobi za to dovoljenje. Ti dohodki znašajo na leto 29.000 peset. Starim duhovnikom, ki plačajo nunciiju 204 reala, ni treba brevirja brati. Dispensa za poroko krvnih sorodnikov v 1., 2., 3. in 4. kolenu stane povprečno 30 peset, katere se mora plačati nunciiju. Povprečno se v Španiji prosi na leto za 18.000 dispens, kar prinaša nunciiju na leto okroglih 540.000 peset. Če je kak nunciij imenovan za kardinala, tedaj plača španska država nobelgardistu in odposlanca, ki mu prinesejo rdeči klobuk, vsoto 30.000 peset za potnino. Vsega skupaj dobi nunciij v Madridu na leto okroglo en milijon peset. Pač mastno plačana služba!

Telefonska in brzojavna poročila.

Ministrski svet.

Dunaj, 19. avgusta. Seja ministrskega sveta se nadaljuje danes ob 3. popoldne. Na dnevnem redu te se je izključno razprava o draginji mesa.

Vladni program.

Praga, 19. avgusta. »Narodni Politika« javlja, da se ministrski predsednik takoj v soboto vrne v Igls, kjer ostane do 5. septembra. Pred svojim odpotovanjem se napoti še v Igls, da razvije pred vladarjem svoj program glede češko-nemških sprav- nih pogajanj in glede sklicanja državnega in deželnih zborov. Če pride do tega, da se skliče češki deželni zbor, bo mu vlada predložila zakonske načrte o spremembi deželnega in volilnega reda, jezikovne uporabe, o okrožnih zastopstvih, o minoritetnih šolah in o okrožnih vladah. Glede sklicanja deželnih zborov in državnega zbora bo ministrski svet odločil v današnji ali jutrišnji seji. Poročilo praške »Union«, da bo poslanska zbornica sklicana že meseca septembra, se označuje kot prezgodno. Prestolonaslednik in odnošaji na Češkem.

Praga, 19. avgusta. »Narodni Listy« javljajo, da deluje prestolonaslednik nadvojvoda Fran Ferdinand na to, da se že vendar enkrat napravi red na Češkem. Nadvojvoda hoče osebno konfirirati z raznimi odličnimi politiki, da dobi vpogled v politični položaj na Češkem.

Proti dobaviteljujevi cevi v Pragi.

Praga, 19. avgusta. Organizacija kovinskih delavcev sklicuje 25. t. m. shod, na katerem bo delavstvo protestiralo proti oddaji dobave cevi v Pragi neki francoski tvrdki.

Za otvoritev meje.

Praga, 19. avgusta. Zveza mezarjev na Čedem, Moravskem in v Štaziji se je obrnila na vlado z brzojavno zahtevo, naj se meje odpro za uvoz žive živine.

Poslanec Danzyanski na petu v Ameriko.

Krakov, 19. avgusta. Socijalno-demokratski poslanec Danzyanski je odpotoval v Ameriko, kjer bo imel

40 predavanj v socijalnih vprašanjih.

Stavna militska delavcev. Budimpešta, 19. avgusta. Danes ob 12. so jeli stavkati vsi mlinski delavci v Budimpešti. Število stavkujočih znaša 3000.

Sporazumljanje med Bolgarako in Turčijo.

Sofija, 19. avgusta. Med bolgarsko in turško vlado je prišlo do popolnega sporazumljanja glede prehajanja makedonskega prebivalstva na bolgarsko ozemlje.

Spomenica Evrope.

R.—Sofija, 19. avgusta. Tu sem je dosedaj dospelo že nad 1000 makedonskih begunciev. Ti so sklenili, da sestavijo na evropsko javnost spomenico, v kateri bodo naslikali neizrekljivo trpljenje krščanskega prebivalstva pod Turki.

Proti bolgarskim četnikom.

Sofia, 19. avgusta. Vlada je dala sporočiti bolgarskim četnikom, ki so pobegnili v planine, da se bo proti njim postopalo po določbah četniškega zakona in da bodo njihove rodbine izgnane v Malo Azijo, ako četniki ob določenem roku ne odlože orožja.

Vojvoda proti izročitvi orožja.

Skopje, 19. avgusta. Vojvoda Simo Priskali je izdal na narod oklic, v katerem prebivalstvo v Kočani poziva, naj ne izroči orožja turškim oblastem.

Vojna akademija na Grškem.

Atene, 19. avgusta. Kralj Juri je podpisal ukaz, s katerim se ima osnovati vojna akademija. Vojni minister je podal svojo demisijo.

Kreta — avtonomna.

Carigrad, 19. avgusta. V krogih turške vlade resno razmotrivajo vprašanje, ako bi ne kazalo Kreti dovoliti popolno avtonomijo. Za guvernerja bi v tem slučaju prišel v poštev kak danski princ.

Tajna pogodba med Grško in Bolgarsko?

R.—Carigrad, 19. avgusta. Po informacijah v diplomatskih krogih je kolikor toliko utemeljena vest, da sta Grška in Bolgarska sklenili med sabo tajno pogodbo, po kateri je vsaka izmed njih zavezana, da prične nemudoma vojno, ako bi se ena izmed njih zapletla v vojno s Turčijo. Kakor poučeni krogi zatrjujejo, bosta Grška in Bolgarska skušali za tajno pogobo pridobiti tudi Srbijo.

Kuga v Odesi.

Odesa, 19. avgusta. Tu razsaja tudi kolera, vendar pa se te bolezni ni toliko bati, kakor kuge. Kugo so zanesli iz notranjosti Egipta preko Aleksandrije.

Kolera v Južni Italiji.

Rim, 19. avgusta. V Južni Italiji se je jela nevarno širiti kolera. V Bariju je umrlo na kolero že 39 oseb, a tudi iz drugih krajev poročajo o smrtnih slučajih vsled kolere.

Zopet ogenj v Kararsee-hotelu.

Velschnoven, 19. avgusta. V Kararsee-hotelu je zopet nenadoma izbruhnil izpod razvalin požar ter upelil sosedno hišo. Gostje bodo vložili proti hotelskemu podjetju tožbo za odškodnino.

Spopadi med Turki in Grki.

London, 19. avgusta. Iz Kaneje brzojavljajo: Med Grki in Mohamedanci je zavladala velika napetost in bati se je, da pride do krvavih spopadov, zlasti ker je krščansko prebivalstvo zagrešilo več pobojev na mohamedancih.

Gospodarstvo.

— **Semenj za ječmen.** Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani se je naznanilo, da se semenj za ječmen v Miskolczu, ki je bil prvotno določen na dan 23. avgusta 1910, vrši dne 25. avgusta 1910.

— **Goveja, prašičja in perutnarska razstava** bo dne 19. septembra t. l. v Kandiji pri Novem mestu in sicer prva za novomeški okraj, druga za novomeški in krški okraj in tretja za celo deželo. Pozivljamo naše živinorejce in gospodinjice iz imenovanih krajev, da se mnogoštevilno udeležijo razstave, pri kateri se bo razdelilo na premijah okroglo 2000 kron. Kdor želi kaj razstaviti, naj se prikladi do 31. t. m. razstavnemu odboru ali pa kmetijski podružnici v Novem mestu.

— **Uredba izseljenjskih vprašanj.** V trgovskem ministertvu so osnovali stalno komisijo za izseljenjske zadeve. Za njenega načelnika je bil imenovan akcijski šef Riedl. Ta komisija se ima posvetovati o vseh legislativnih in vseh važnejših administrativnih izseljenjskih zadevah, ki spadajo vpodročje trgovskega ministertva.

— **Nova obsejna banka** v Pragi je začela te dni posloovati pod firmo: »Maison d'exportation, d'importation et de banque. Société s. g. l. s. Václavské nám. 61. Ta banka, ki ima začetnega obsejnega kapita-

la 250.000 K, bo proizvajala vse bančne transakcije, ustanovljala industrijska podjetja v lastni rešitvi, ustanovljala trgovske in industrijske družbe, pred vsem se bo pa pešala s eksportom in importom vseh vrst blaga iz vseh dežel in v vse dežele kontingenta. Banka bo ustanovljala tudi v inozemstvu filijalke.

— **Malo priporočljivo postopanje** meke tovarne na Bulgarakem. V vasi Gebedže pri Varni na Bulgarakem ima tvrdka: »Fresco, Meschulam & Co.« tovarno za steklo, kjer je do zadnjega časa delalo mnogo avstrijskih podanikov. Vsled velikih nerednosti pri izplačevanju mezde pa je prišlo do resnih sporov med delavstvom in gospodarji, katerim se očita sleparsko in krivično postopanje z uslužbenci. V velikem pomanjkanju so odslovljene delavce spravili nazaj v domovino, da se prepreči nadaljnji večji nemiri. Ker se slični slučajji pri omejenih tovarnih kaj radi dogajajo, se ljudstvo opozarja, da naj ne vstopi v delo, predno se ni sklenila pravovojna pismena delavska pogodba.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Rasto Pustoslavšek.

Darila.

II. izkaz prispevkov za spomenik velikima slovenskima skladateljema in rodoljuboma bratoma dr. Benjaminu in dr. Gustavu Ipavicu.

Gosp. Karei Kveder, Sentjurj. K	3.—
gđc. Malci Nendlova, nabrala od Zalčanov	8-70
gđc. Emilija Jelovek, št. Jur.	4.—
Amalija Šket, št. Jur.	2.—
Albina Böhm, št. Jur.	2.—
Sentjurski pevski zbor prebitek od Ipavčevega koncerta v Sentjurju o. j. z.	70-89
gosp. dr. Juro Hrašovic, Celje	10.—
Juro Detiček c. kr. notar, Celje	20.—
gosp. dr. Jurtela odvetnik, Ptuj	25.—
gđc. Marica Novak, poštarica, Šmihel nad Pliberkom	3.—
gosp. Ignac Šijanec, nadučitelj v Gornjemgradu	2.—
gosp. dr. Benj. Ipavic, zdravnik v Ljubljani	50.—
gđc. Jetica Skerlec za slovensko pevsko društvo Ljutomer	10.—
Sentjurski pevski zbor prebitek Ipavčevega koncerta v Šmarju pri Jelšah	16-91
Posojilnica Šmarje pri Jelšah	50.—
gosp. Rudolf Strmecki, Celje	2.—
J. Zdotssek, nadučitelj v Celje	5.—
gosp. A. Jurca in sinovi, Ptuj	10.—
Robert Diehl, Celje	5.—
cenj. obitelj Šket, Dramlje	25.—
gosp. dr. Josip Serneč, Celje	20.—
Anton Kolarič, profesor v Ptuju	4.—
gosp. Mihael Levstik, Celje	2.—
Josip Schmorranzer nadzornik, Maribor	2.—
gosp. dr. Ludovik Filipič, Celje	20.—
H. Schreiner, ravnatelj učiteljskega, Maribor	5.—
I. izkaz	530.—
torej skupaj	K 907-50

Vsem p. n. darovalcem se izreka javna zahvala ter se prosi za posnemalce. Prosimo še vnovič, da naj prireajo čislana pevska in druga društva koncerte in veselice, rodoljubi in prijatelji mile slovenske pesmi naj zbirajo prispevke. Vsa najmanjši dar posameznika povzdigne ponos našega velikega dela in šteje naj si vsak svedom Slovenec v posebno častno dolžnost biti uvrščen v imeniku prispevalcev za spomenik našima priljubljenima skladateljema, bratoma Ipavicu.

Pripravljalni odbor je tudi založil prav krasne razglednice s slikama bratov dr. Benjamina in dr. Gustava Ipavica, alike se naročajo pri blaginju pripravljalnega odbora gospodu Janku Artmanu v Sentjurju o. j. z. Kličemo še enkrat: vsa slovenska povelja in prosvetna društva in vsi zavedni Slovenci na dele se prispevka, da se posreči slovenskemu narodu postaviti spomenik modema, ki sta zapustila svojemu z zadnjo silico ljubljensmu narodu tako veliko duševne hrane, slovenske pesmi, sraven tega pa še tudi za gospodarstvo povzdigo slovenskega kmeta ogromno veliko horistnega dosega.

Zato naj s isto zavestjo dolžnosti prispeva k spomeniku naših slavilencev ljubljani slovenski kmetič kakor alheimi slovenski inteligent, da tako pokaže red slovenski kako ljubi velike svoje meče.

Pripravljalni odbor za spomenik slovenskima skladateljema, bratoma dr. Benjaminu in Gustavu Ipavicu. St. Jurij ob j. z. 16. avgusta 1910.

Josip Drofenig, Franjo Kartina, t. č. tajnik, t. č. predsednik.

Umrli so v Ljubljani:

Dne 19. avgusta: Matilda Mostert, bivša delavica, 75 let, Radeceva cesta 11.
V deželni bolnici:
Dne 15. avgusta: Terezija Nakost, hčerkinja žena, 56 let.
Dne 16. avgusta: Pavel Selnik, dvorljaki vojak, 29 let.

